

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(3)

2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 246 sahifa,
9-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek bolalar folklorining etnopsixologik jihatlarini.....	10
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
The Convergence of Educational Paradigms: Policy Borrowing, Adaptability, and Institutional Reform in Uzbekistan's Modern School System	15
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida valeologik kompetensiyalarni rivojlantirish	21
<i>Xudoyberdiyev G'iyosiddin Baxtiyor o'g'li, Mamatqulov Davronbek Abdig'apparovich</i>	
Autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar rivojlanishida STEAM ta'lim texnologiyasining pedagogik ahamiyati.....	25
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Zuhra Adizovna</i>	
Ozodlikdan mahrum qilingan shaxsning jazoni ijro etish muassasasidagi moslashuvining psixologik xususiyatlari	30
<i>Saydullayeva Muxabbat Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Shodiyeva Gulruh Xayrullayevna, Ergasheva Farog'at</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida gamifikatsion topshiriqlar asosida divergent fikrlashni shakllantirishning didaktik mexanizmlari.....	37
<i>Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich, Saloydiov Sevaraxon Mahammadsharif qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish	41
<i>Sayfiddinova Muxlisa Sayfiddinova</i>	
Harbiy xizmatchilar oilalarida inqirozlarni profilaktika qilishda ijtimoiy-psixologik xizmatlarning o'rni	45
<i>Sh. S. Kurbanova</i>	
Yosh onalarning pedagogik kompetensiyalariga oid ilmiy-nazariy yondashuvlar	49
<i>Yuldasheva Zulayxo Sadullayevna</i>	
Роль нарративно-экспозиционной терапии при работе с детьми, репатрированными из ЗОН вооружённых конфликтов	53
<i>Юлдашев Санжар Рузимуродович</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar: muammo va uning yechimlari.....	57
<i>Mamatova Karomat Ilhomjonovna</i>	
Bitiruvchi sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish jarayonlarida individual yondashuvning ahamiyati ...	61
<i>Asilova Sanobar Xatamboyevna</i>	
Optika bo'limini o'qitishning didaktik asoslari.....	66
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Shomurodova Maftuna Tolibjon qizi, Rayimova Muazzam Xolbobo qizi</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarida kompyuter grafikasiga oid kompetensiyalarni rivojlantirish uchun Gamified Project-Based Learning asosidagi integrativ metodika ishlab chiqish	69
<i>D. Y. Pulatova, G' R. Berdiyev</i>	
Psixologik savodxonlikning o'smirlar akademik savodxonligiga ta'siri.....	76
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida fizika darslarida loyihaviy ta'limni qo'llashning pedagogik asoslari	81
<i>Ismonov Turgunpulat To'liqinovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning tabiatga oid kompetensiyalarini rivojlantirishda mashg'ulot, ekskursiya va sayrlardan foydalanish metodikasi.....	84
<i>Maripova N. X.</i>	
Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish metodikasi	88
<i>Nurova Malika Abduzairovna</i>	

Communicative Learning as a Basis for Critical Thinking Development	92
<i>Petrosyan Nelya Valerevna, Khalilova Farangiz Khoshimovna</i>	
Nikohdan oldingi hissiy-emotsional kompetentlikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	97
<i>Raximova Gulxayo Alisherovna</i>	
Talabalarda chidamkorlikni rivojlantirishning ahamiyati	100
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ertaklar orqali tarbiya berish usullari	105
<i>X. Sh. Ochilova</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol ta'lim texnologiyalarining samaradorligi	109
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik madaniyatini kreativ yondashuvlar asosida shakllantirish imkoniyatlari	112
<i>Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna</i>	
Bo'lajak buxgalleriya hisobi va audit sohasidagi talabarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari	117
<i>Arziyeva Visola Namozovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini tizimlashtirishning didaktik va aksiologik tamoyillari	121
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Munis Xorazmiy devonining o'rganilishi va uning tarixiy-etimologik tahlili	125
<i>Sharopova Durdona Azim qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida pedagogik kompetensiyalarni takomillashtirish asoslari	129
<i>Tashmatova Gulzoda</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvining didaktik imkoniyatlari	133
<i>To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	137
<i>Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna</i>	
Talabalar jamoasida uchraydigan nizoli vaziyatlarning diagnostik tahlili	142
<i>Vaxobova Muxtabar Nurmuhimmat qizi</i>	
Kreativ yondashuv asosida talabalarining kasbiy sifatlarini shakllantirish	146
<i>Xolmatova Gulhayo Ulug'bekovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasining psixologik asoslari	151
<i>Xurvaliyeva Tarmiza Latipovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlarining boshqaruv samaradorligini oshirishda media va axborot savodxonligini rivojlantirish modelini takomillashtirish	156
<i>Abdulxakimova Ziyoda Latibjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsda muammoli STEAM loyihalarini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish	161
<i>M. S. Achilova</i>	
Optik tushunchalarni shakllantirish metodikasi	165
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Cho'liyeva Sofiya Sobirjon qizi, Shog'dorova Moxinur Bobomurot qizi</i>	
PHET simulyatsiyalari yordamida optikani o'rgatish	169
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Toshmirzayeva Buvioysha Panji qizi, Ruziyeva Jasmira Sirojiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodiy fikrlashini o'ziga xos jihatlari	173
<i>Gafurova Shoxista Erali qizi</i>	
O'zbekiston hududlarida yengil atletika infratuzilmasi va sportchilar tayyorlash tizimini tashkiliy-boshqaruv asoslari	178
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
O'zbekistonda mustaqil fikrlash muammosi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar tahlili	181
<i>Tursunova Dilbar Zafarovna</i>	

Methodology for Developing Competencies in Primary Education and the Communicative Analysis of Oral Speech.....	184
Turumbetova Aygul Yusupbaevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini "Tarbiya" darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga o'rgatish metodikasi.....	189
Ummatkulova Sayyora Shovkatovna	
Boshlang'ich sinflarda matematika ta'limini tashkil etish.....	191
Saydullayeva Shabbona Ashraf qizi, Axtamqul Azamqulov, Anvar Yusupov	
Metakognitiv xabardorlik ko'rsatgichlarining ta'lim shakliga bog'liqligi.....	195
Ermatova Robiya Bekjonali qizi	
The Integration of Artificial Intelligence Technologies in Esp Instruction: Enhancing Professional Communicative Competence in Higher Education.....	199
Ismailova Shaira Ferdausovna	
Intercultural Communicative Competence in English Language Teaching: Preparing Global Learners.....	204
Maqsudova Gulnoz Olimovna	
Teaching Reading Through Multimodal Texts: Enhancing Comprehension and Engagement in EFL Classrooms.....	208
Norboyeva Shahnoza Jo'rabek qizi	
Digital Technologies and Cognitive Competence Development in English Language Teaching.....	212
Sharipova Muhabbat Erkinovna	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellektga asoslangan elektron o'quv resurslarini loyihalashning konseptual-pedagogik asoslari va didaktik muammolar tahlili.....	216
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Raxmonov Ziyodillo Xusanovich	
Boshlang'ich ta'limda timss mezonlari: kontekstli muammolarga yondashuv.....	222
Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	
O'qituvchilarning qadriyatlari va stressga barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning psixologik tahlili.....	227
Yuldashova Dilafuz Shavkatovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	229
Safarova Madina Azamat qizi	
Социально-психологические особенности отношения студентов к использованию искусственного интеллекта chatgpt в образовательной деятельности.....	233
Аскарлова Гулрух Оринбасаровна	
Диалог культур в произведениях русскоязычных писателей Узбекистана XXI века.....	239
Чернова Татьяна Алексеевна, Отакулов Фолиб	
Русский язык как пространство межкультурной коммуникации в литературе Узбекистана.....	242
Чернова Татьяна Алексеевна, Имамов Жавлонбек, Абдурахмонов Элбек	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA PEDAGOGIK KOMPETENSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI

Tashmatova Gulzoda

Guliston davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli texnologiyalar sharoitida bo'lajak va faoliyat ko'rsatayotgan pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli vositalar, platformalar va sun'iy intellekt texnologiyalaridan unumli foydalanishning pedagogik asoslari tahlil qilingan. Maqolada o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish va dars jarayonlariga innovatsion metodlarni tatbiq etish bo'yicha amaliy tavsiyalar hamda modellar taklif etilgan.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, pedagogik mahorat, vazifa, samaradorlik, ta'lim, kadrlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli texnologiya, kognitiv faoliyat, raqamlashtirish.

Abstract: This article discusses the issues of developing professional competencies of future and current teachers in the context of digital technologies. The pedagogical foundations of the effective use of digital tools, platforms, and artificial intelligence technologies in the modern education system are analyzed. The article offers practical recommendations and models for improving teachers' digital literacy and implementing innovative methods in teaching processes.

Key words: digital education, pedagogical skill, task, efficiency, education, personnel, information and communication technologies, digital technology, cognitive activity, digitization.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы развития профессиональных компетенций будущих и нынешних учителей в контексте цифровых технологий. Анализируются педагогические основы эффективного использования цифровых инструментов, платформ и технологий искусственного интеллекта в современной системе образования. В статье предлагаются практические рекомендации и модели повышения цифровой грамотности учителей и внедрения инновационных методов в учебный процесс.

Ключевые слова: цифровое образование, педагогическое мастерство, задача, эффективность, образование, кадры, информационно-коммуникационные технологии, цифровые технологии, познавательная деятельность, цифровизация.

KIRISH

XXI asrda ta'lim tizimini axborot-kommunikatsiya texnologiyalarisiz tasavvur etib bo'lmaydigan darajada raqamlashtirildi. Raqamli muhit ta'lim jarayoniga yangi yondashuv, yangi imkoniyat va, shu bilan birga, yangi mas'uliyatlarni olib keldi. Shu sharoitda o'qituvchining pedagogik kompetensiyasini yangilash va raqamli savodxonligini oshirish dolzarb masalaga aylandi.

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli transformatsiya jarayonlari keng ko'lamda amalga oshirilmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" ^[2] strategiyasi doirasida o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish, onlayn o'qitish platformalarini joriy etish va pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rilmogda. Bu jarayon o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. O'qituvchi endi faqat dars o'tuvchi emas, balki raqamli muhitda innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etuvchi yetakchi sifatida shakllanmoqda.

Pedagogik kompetensiya - bu o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuasidir. Raqamli ta'lim muhiti esa bu kompetensiyalarni yangicha sharoitda sinovdan o'tkazadi. O'qituvchi endi nafaqat bilim beruvchi, balki raqamli texnologiyalar vositasida o'quv jarayonini boshqaruvchi, raqamli resurslarni tahlil qiluvchi va ularni pedagogik maqsadlarda qo'llay oluvchi mutaxassisga aylanishi zarur.

Raqamli kompetensiya pedagogik kompetensiyaning ajralmas qismiga aylanmoqda. U o'qituvchining zamonaviy axborot tizimlaridan foydalanish, onlayn ta'lim platformalarini boshqarish, raqamli kontent yaratish va ta'lim jarayonini masofadan turib tashkil etish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Ta'lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilish, jamiyat ravnaqi uchun yuksak ma'naviy va axloqiy talablarga javob beruvchi yuqori malakali kadrlar tayyorlash ta'lim tizimi xodimlarining umumiy vazifasidir. Shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya tizimini nazariy-metodologik jihatdan qurollantirish bugungi kunda pedagogika fanining bosh maqsadi sifatida belgilangan. Yuqorida bayon etilgan yuksak, ammo sharaflil vazifalarni muvaffaqiyatli uddalash har bir pedagog xodimdan yuksak kasbiy mahorat, bilimdonlik va keng dunyoqarashni talab etadi.

Mamlakatimiz Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning: "Yana bir muammoni hal etish o'ta muhim hisoblanadi: bu pedagog va professor-o'qituvchilar tarkibining professional darajasi, ularning maxsus bilimlaridir. Bu borada ta'lim olish, ma'naviy-ma'rifiy kamolot masalalari va haqiqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonlariga faol ko'mak beradigan muhitni yaratish zarur"¹, - degan fikrlari katta ahamiyat kasb etadi.

"Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishni ustuvor yo'nalish sifatida belgilagan. Bu o'qituvchining zamonaviy ta'limda yetakchi rolini mustahkamlaydi. Raqamli kompetensiyaga ega o'qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o'quvchilarni raqamli jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishga tayyorlaydi. Shu bois, raqamli ta'lim muhiti pedagogik kompetensiyalarni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Raqamli asr o'qituvchisi - bu innovatsion fikrlovchi, moslashuvchan va ijodkor shaxsdir. Uning kompetensiyasi ta'lim sifati va natijadorligini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi^[2].

Raqamli ta'lim - ta'lim jarayoniga yordam beradigan va aniq natijalarga olib keladigan o'quv amaliyotidir. U nafaqat raqamli ta'lim vositalari orqali o'quv jarayonini davom ettirish, balki ta'lim sifati va samarasini yanada oshirishga xizmat qiladi. O'quv jarayoniga raqamli ta'limning joriy qilinishi axborot texnologiyalaridan foydalanish asosida amalga oshiriladi. Shunga ko'ra, zamonaviy axborot jamiyatida pedagogning kompyuter, aloqa texnologiyalaridan, shu jumladan radio, televizor, zamonaviy mobil qurilmalar, gadjetlar, interaktiv uskunalar, podkasting, striming va kengaytirilgan realistik texnologiyalari, veb-xizmatlar, mobil ilovalar va boshqalardan foydalangan holda keng ko'lamlil kasbiy, kognitiv, hordiq chiqarish, maishiy va boshqa vazifalarni hal qilish qobiliyati alohida o'rin tutadi^[4, 70-b.].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik mahorat egasi bo'lish uchun o'qituvchi o'z o'quv predmetini davr talablari asosida bilishi, pedagogik va psixologik bilimlarga ega bo'lishi hamda insoniylik, izlanuvchanlik va fidoyilikni o'zida tarkib toptirishi lozim. I.P.Rachenko pedagogik mahoratni pedagogik san'atning bir qismi sifatida ta'riflab, shunday yozadi: "Pedagogik mahorat deganda o'qituvchining pedagogik-psixologik bilimlarni, kasbiy malaka va ko'nikmalarni mukammal egallashi, o'z kasbiga qiziqishi, rivojlangan pedagogik fikrlashi va intuitsiyasi, hayotga axloqiy-estetik munosabatda bo'lishi, o'z fikr-mulohazasiga ishonchi va qat'iy irodasi tushuniladi".

O'quv faoliyatining psixologik nazariyasida (P.Ya. Galperin, V.V.Davidov, A.N.Leontev, A.K.Markova, S.L.Rubinshteyn, N.F.Talizina, D.B.Elkonin va boshq.) o'qitish mazmunining o'zlashtirilishi va tahsil oluvchining rivojlanishi (rivojlantirilishi) unga ba'zi ma'lumotlarni uzatish orqali sodir bo'lmasligi, faqat uning o'zining faol faoliyati jarayonida amalga oshishi, har doim malaka va ko'nikmalar ortida ma'lum xarakteristikalariga ega bo'lgan harakat mavjudligini ko'rsatadi. Ushbu holat XX asrning ikkinchi yarmi davomida ta'limning maqsadlari, mazmuni va metodlarini ishlab chiqishga katta ta'sir ko'rsatib kelayotgan o'rganish faoliyatiga asoslangan yondashuvning psixologik asosini tashkil etadi.

V.I.Zagvyazinskiyning fikriga ko'ra, ta'lim faoliyatiga asoslangan yondashuv bo'lib, "barcha pedagogik tadbirlar jadal, tobora murakkablashib boradigan faoliyatni tashkil etishga yo'naltirilganligini" nazarda tutadi, zero inson faqat o'z faoliyati orqali ilm-fan va madaniyatni, dunyoni bilish va o'zgartirish usullarini o'zlashtiradi, shaxsiy sifat-fazilatlarini shakllantiradi va takomillashtiradi^[7, 51-b.].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar shiddat bilan rivojlanib bormoqda va har bir sohada zamon bilan hamqadam odimlashni taqozo etmoqda. Axborot olish va undan foydalanish tezligi juda yuksalgan hozirgi davrda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifati oshirish va ijtimoiy faol yoshlarni tarbiyalashda katta ahamiyatga ega.

Raqamli texnologiyaning o'zi nima degan savolga quyidagicha javob berish mumkin: bu - xo'jalik yuritishning zamonaviy shakli bo'lib, unda ishlab chiqarish va boshqarishning asosiy omili sifatida raqamli ko'rinishdagi katta ma'lumotlar majmui va ularni qayta ishlash jarayoni xizmat qiladi. Olingan natijalarni amaliyotda qo'llash esa an'anaviy xo'jalik yuritish shakllariga nisbatan ancha katta samaradorlikka erishishga imkon beradi.

1 <https://ilmiyanjumanlar.uz/uploads/conferences/0018/3.56.pdf>

Raqamli ta'lim muhiti o'qituvchidan yangi pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishni talab etadi. Dars jarayonini interaktiv tarzda tashkil etish, multimedia vositalaridan foydalanish, virtual laboratoriyalarni qo'llash o'qituvchining kasbiy salohiyatini kengaytiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi o'quvchilar bilan raqamli muloqot madaniyatini shakllantirishi zarur. Bu o'quvchilarda mas'uliyat, mustaqillik va o'zini o'zi boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Raqamli ta'lim muhitida o'qituvchining asosiy vazifalaridan biri - o'quvchilarning axborot bilan ishlash madaniyatini shakllantirishdir. O'qituvchi ularni ishonchli manbalarni ajrata bilishga, ma'lumotni tahlil qilishga va to'g'ri xulosa chiqarishga o'rgatadi. Shu jihatdan raqamli ta'lim faqat texnik imkoniyat emas, balki tafakkur madaniyatini ham o'zgartiruvchi jarayondir. O'qituvchi raqamli texnologiyalarni qo'llar ekan, ularning pedagogik jihatdan to'g'ri va maqsadli tatbiq etilishiga e'tibor qaratishi kerak. Texnologiya o'qituvchining maqsadiga xizmat qilishi, dars mazmunini boyitishi va o'quvchilarni faollikka undashi lozim. Shu sababli raqamli kompetensiyani rivojlantirish o'qituvchining uzluksiz o'rganish ehtiyojini yuzaga keltiradi. O'qituvchi raqamli o'quv platformalari, onlayn kurslar va masofaviy seminarlar orqali o'z bilimni muntazam yangilab boradi.

Masofaviy ta'lim tizimi raqamli kompetensiyaning eng muhim sinov maydonidir. O'qituvchi onlayn darslarda o'quvchilarning e'tiborini ushlab turish, motivatsiyani shakllantirish va interaktiv muloqotni ta'minlash uchun yangi uslublarni qo'llaydi. Bunda "flipped classroom" (teskari sinf), "gamifikatsiya" (o'yin elementlarini tatbiq etish), "mikro-o'rganish" kabi raqamli metodlar samarali natija beradi. Ular o'quvchilarda mustaqil o'rganish, fikr bildirish va ijodkorlikni rivojlantiradi.

Raqamli ta'lim muhiti o'qituvchidan faqat texnik ko'nikmalarni emas, balki etik, kommunikativ va refleksiv kompetensiyalarni ham talab qiladi. O'qituvchi internet xavfsizligi, raqamli odob va akademik halollik tamoyillariga qat'iy rioya etishi lozim. Bu o'quvchilarga namuna bo'lish bilan birga, ularning raqamli mas'uliyatini ham shakllantiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimi raqamli texnologiyalar ta'sirida tub o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Raqamli muhit o'qituvchining kasbiy faoliyatiga yangi talablar qo'yimoqda. O'qituvchi endi nafaqat bilim beruvchi, balki raqamli vositalar yordamida ta'lim jarayonini boshqaruvchi mutaxassisga aylanmoqda. Raqamli ta'lim o'qituvchidan yuqori darajadagi pedagogik va texnologik kompetensiyani talab etadi. Pedagogik kompetensiya o'qituvchining darsni samarali tashkil etish, o'quvchilarni faollashtirish va bilimni mustahkamlash qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Raqamli kompetensiya esa zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini anglatadi. Bugungi kunda o'qituvchi o'z faoliyatida turli onlayn platformalar, virtual sinflar va raqamli resurslardan foydalana olishi kerak. Bu o'qituvchining kasbiy salohiyatini oshiradi va ta'lim jarayonini samaraliroq qiladi. Raqamli ta'lim o'qituvchidan uzluksiz o'rganishni talab etadi. Chunki texnologiyalar tez yangilanadi va o'qituvchi o'z bilimni doimiy ravishda boyitib borishi zarur. O'qituvchining raqamli savodxonligi raqamli kompetensiyaning asosi hisoblanadi.

Raqamli savodxonlik deganda axborot resurslaridan to'g'ri foydalanish, ularni tahlil qilish va ta'lim jarayonida maqsadga muvofiq qo'llash tushuniladi. O'qituvchi darsda interaktiv vositalardan foydalanib, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Masalan, onlayn testlar, virtual doskalar va raqamli simulyatsiyalar o'quvchilarni qiziqtiradi hamda o'zlashtirishni yaxshilaydi. Shu bilan birga, o'qituvchi texnologiyani maqsadli tanlay bilishi kerak.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuksak pedagogik mahoratga ega bo'lgan o'qituvchi bolani tushuna olishi, unga nisbatan insonparvar munosabatda bo'lishi, har qanday pedagogik vaziyatni to'g'ri baholashi, yuzaga kelishi ehtimoli bo'lgan ziddiyatlarni o'z vaqtida bartaraf etishi, pedagogik faoliyatda hamisha ilg'or bo'lishi, jamiyat taraqqiyoti hamda pedagogik jarayonda o'quvchilar ongiga singdirilayotgan ezgu g'oyalarni hayot bilan bog'lay olishi lozim.

Ta'lim muhitini raqamlashtirish turli shakllarda amalga oshirilishi mumkin:

- mavjud o'quv materiallarini, shu jumladan ma'ruzalar, prezentatsiyalar, darsliklar, mustaqil ish uchun topshiriqlarni va bilimlarni boshqarish vositalarini elektron muhitga o'tkazish;
- o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro aloqalar uchun interaktiv elektron muhitni shakllantirish, shu jumladan o'qituvchilar uchun elektron sinflar yaratish, veb-seminarlar, munozarali forumlar o'tkazish va h.k.;
- yangi turdagi o'quv vositalarini yaratish: elektron darsliklar, elektron muammoli kitoblar, videoma'ruzalar, elektron topshiriqlar bazasi, kompyuter o'yinlari;
- elektron muhit imkoniyatlaridan foydalangan holda ta'limning tubdan yangi shakllarini yaratish;

- axborotni xayoliy uzatish spektrini kengaytirish, rolli o'yinlar jarayonida turli vaziyatlarni modellashtirish, raqobatbardosh o'yinlarga taqlid qilish va hokazo;
- sun'iy intellekt imkoniyatlarini o'quv jarayoniga tatbiq qilish ^[6, 101-b.].

Pedagogik mahorat tizimi quyidagi o'zaro bir-biri bilan bog'liq bo'lgan asosiy komponentlardan iborat:

1. Pedagogik insonparvarlik talablariga bo'ysunishi.
2. Kasbga oid bilimlarni boshqa fanlar bilan aloqadorlikda mukammal bilish.
3. Pedagogik qobiliyatga ega bo'lish.
4. Pedagogik texnika sirlarini puxta egallash ^[2, 75-b.].

Bugungi kunda u yoshlarni g'oyaviy-siyosiy jihatdan chiniqtirib, tabiat, jamiyat, ijtimoiy hayot va tafakkur taraqqiyoti qonuniyatlarini o'rgatadi, yoshlarni mehnat faoliyatiga tayyorlab, kasb-hunar sirlarini puxta egallashlarida ko'maklashadi hamda jamiyat uchun muhim bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatlarni hal etadi. Ana shu mas'uliyat o'qituvchidan o'z kasbining mohir ustasi bo'lishni, o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatib, ularning qiziqishi, qobiliyati, iste'dodi, e'tiqodi va amaliy ko'nikmalarini har tomonlama rivojlantirish yo'llarini izlab topadigan kasb egasi bo'lishni talab etadi.

Raqamli ta'lim o'qituvchidan yangi metodik yondashuvlarni talab etadi. Masofaviy darslar, onlayn baholash tizimlari, elektron portfellar pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylandi. O'qituvchi bu tizimlardan samarali foydalanish uchun zamonaviy metodlarni bilishi lozim. "Gamifikatsiya", "flipped classroom" va "mikro-o'rganish" kabi metodlar raqamli ta'limda keng qo'llanilmoqda. Ular o'quvchilarning faolligini oshiradi va motivatsiyani kuchaytiradi.

Raqamli texnologiyalar orqali o'quvchilar bilan aloqani saqlab qolish va individual yondashuvni ta'minlash osonlashdi. O'qituvchi endi darsni vaqt va joydan qat'i nazar tashkil eta oladi. Bu esa ta'limning moslashuvchanligini ta'minlaydi. Raqamli muhitda o'qituvchi o'z faoliyatini tahlil qiluvchi, o'z-o'zini rivojlantiruvchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. O'qituvchi onlayn seminarlar, vebinarlar va o'quv kurslarida ishtirok etib, o'z kasbiy mahoratini oshiradi. Shu orqali pedagogik kompetensiyalar doimiy ravishda yangilanadi.

Raqamli ta'lim o'qituvchidan axborot xavfsizligi, raqamli odob va akademik halollik tamoyillariga rioya qilishni ham talab qiladi. Bu tamoyillar o'quvchilarda mas'uliyatli raqamli xulqni shakllantiradi. O'qituvchi raqamli texnologiyalarni tanlashda pedagogik mezonlarni asosiy o'lchov sifatida ko'radi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli texnologiyalar orqali ta'lim berilishi ta'lim oluvchilar uchun ta'lim olish jarayonini osonlashtirmoqda. Ta'lim beruvchilar uchun bunday vositalar yordamida dars mashg'ulotlarini o'tkazish ta'lim sifatining oshishini ta'minlaydi. Raqamli ta'lim muhiti o'qituvchidan yangicha fikrlash, innovatsion yondashuv va raqamli savodxonlikni talab etadi. Pedagogik kompetensiyalarni raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish o'qituvchining kasbiy salohiyatini oshiradi, ta'lim jarayonini samaraliroq qiladi va o'quvchilarni yangi avlod talablari darajasida tayyorlaydi. Shu bois, o'qituvchining raqamli kompetensiyasi – raqamli asr ta'limining poydevoridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak". O'zbekiston. T., 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi. - Toshkent, 2020.
3. Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. T., 2016.
4. Muslimov N.A., Usmonboeva M.H., Sayfurov D.M., To'raev A.B. Innovatsion ta'lim texnologiyalari /- T.: "Sano standart" nashriyoti, 2015.
5. Jalolov J. J. Ta'limda raqamli texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. 3
6. European Commission. Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu). - Brussels, 2019.
7. Hasanov A. Pedagogik kompetensiyalar va ularni raqamli muhitda rivojlantirish. - Toshkent: TDPU, 2022.
8. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. – Paris, 2018.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.